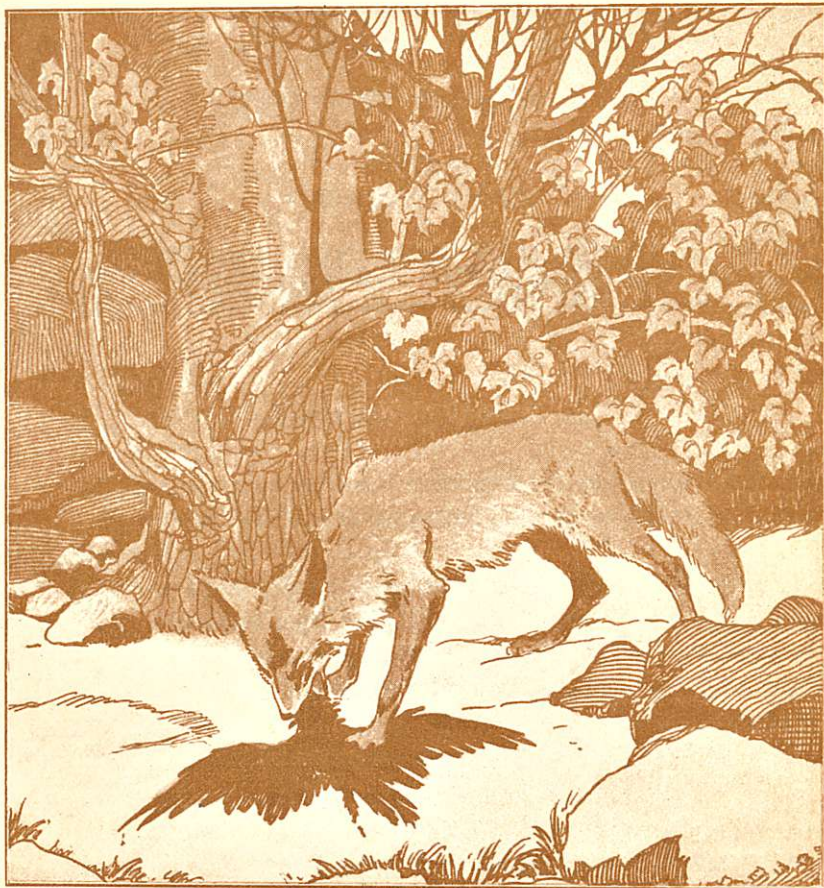

VUOREN VANHUS

Kirjoittanut HERMANN LÖNS

N:o 24

25 p:niä

MAILTA JA MERILTÄ

SEIKKAILUJA · KERTOMUKSIA · KUVAUKSIA NUORISOLLE

✻✻✻ Toimittanut TEUVO PAKKALA ✻✻✻

Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä

MAILTA JA MERILTÄ 24.

Vuoren vanhus

ynnä muita eläintarinoita

Kirjoittauut

Hermann Löns.

Vuoren vanhus.

Kirkkaasti paistaa aurinko valkoista vuotta vasten. Nuoret pyökit näyttävät palavan, runkometsä roihuaa ja petäjärisukko on kuin ilmituleessa.

Tiaiset tirsкуvat, kultapeipposet päästävät pitkiä säveleitä, sininärrhet pakisevat toisilleen. Pakina taukoaa, puhkeaa jälleen parkumiseksi, heikkenee ja paisuu lopulta viiltäväksi kirkumiseksi.

Harmaan rinteen jyrkimmällä kohdalla, kimmeltävällä lumi-läikällä, vilahtaa punainen täplä. Häväisten ja pilkatien hyökkäävät kirjavat linnut käyrään lehmukseen, tekeytyvät kauhean myrkyllisiksi ja lentelevät siinä viivaisesti torailien.

Kettu heittää heihin syrjäsilmyksen; sitten ojentaa hän itsensä, haukottelee miehekkäästi, oikoo itseään uudestaan, vetäytyy kokoon ja alkaa takajalallaan tuimasti raapia korvansa takaa, samalla hauskaasti uristen, purra luskuttaa sitten reittään, tappaa kirppuja, raapii ähkyen ja muristen kaulaa, ja istuu sitten arvokkaasti siinä käännellen päätään puolelle ja toiselle.

Edessä syvällä hänen alapuolellaan olevasta metsästä kuuluu kovia kirveeniskuja. Ne eivät häiritse häntä. Kuuluu kiireellistä sahausta. Siitä hänen ei tarvitse välittää mitään. Hän kuulee nati-

sevan äänen, sitä seuraa rätinä, joka loppuu jymisevään pauhinaan. Hänelle yhdentekevää. Vuori vapisee hiljaa, sitten kovemmin, hirveä jylinä kumisee läpi ilman. Sekin jättää hänet välinpitämättömäksi. Puunkaatajien työ on ollut hänelle tuttu seitsemän vuotta sitten ja kivityöläisten räjähdyttämislaukaukset sitäkin tutumpia.

Ei myöskään hippiäisten piipitys, peukaloisten parkuminen, eikä mustatiaisten livertely riistä häneltä lepoa. Kuusi vuotta sitten ärsytti häntä heidän uskalias kiusoittelemisensa; nyt tietää hän ettei sillä ole mitään tarkotusta. Hän haukottelee, oikoo jäseniänsä, raapii uudelleen itsään, loikoilee auringossa ja kyyristyy sitten jälleen siihen liikkumattomaksi.

Kauan aikaa istuu hän siinä sillä tavalla, kunnes kirput lämpymän turkin alla tulevat aivan liian hävyttömiksi hänen harmaahärmäisessä ihossaan ja hänen täytyy jälleen kynsin ja hampain saattaa ne rauhoittumaan. Mutta keskellä tätä puuhaansa pysähtyy hän; merenvahankeltaiset silmänsä laajenevat, mustat korvansa nousevat suorina pystyyn.

Siellä, puoleksi oikealla, ovat taas, molemmat äänet, jotka hän kuuli. Vielä kerran puun kaatumisen ryskettä, vielä kerran yskintää. Kettu taas näyttää huolettomalta. Eihän se ollut mitään, ei ainakaan mitään pahaa. Ihminen tosin, mutta hyvä tuttu, vanha hirsimetsän kaataja, jonka iheranhaisevilta jäljiltä löytyy aina jotakin hyvää, makkarankuoren palanen, pieniä voileivän kappaleita, kapahailin pää ja milloin mitäkin.

Ah niin, makkarankuori ja kapahailinpää. Kettu valuttaa vainulankaa, joka hopeisena välkkyi auringonpaisteessa ja hänen mahassaan kolisee ja molisee. Toissapäivänä oli pakkanen ja kova koillinen, eilen lumiräntää, kaksi laihaa päivää. Variksen raato, hirveästi suolattu sillin häntä, kivenkova luu, jossa ei enää ollut mitään ja kaksitoista yöperhosta, jotka talvehtivat erään pyökinkappaleen irtonaisen kuoren alla, siinä kaikki.

Mutta tänään on saalis runsaampi. Aamupäivällä sataa ripsut-teli lunta ja nähtävästi sataa vieläkin, sillä ilma on tyyni ja vieno. Mutta eikö tuolla alhaalla rasahtanut jokin? Tietysti. Jänis se on, jonka vanha mies hääti makuupaikasta. Ketun paksu häntä vavah-telee edestakaisin, niin että lumikiteet välkähtelevät. Jänis hypähtää suoraan lähellä olevalle kivipaadelle. Hitaasti hiipii kettu lähemmäksi. Samassa kivipaaden lumireuna humauttaa alas ja putoaa

pyökkilehivistöön. Jänis seuraa mukana, tekee kuperkeikan ja poukkahtaa suorassa kulmassa pois. Siis tällä kerralla ei pyynti onnistunut, niinkuin useimmiten.

Mutta nyt huomaa kettuvanhus oikein, kuinka hänellä onkin nälkä. Sisällisesti tuntuu hänestä sängen kurjalta. Ei maksa vaivaa jäädä enää tänne istumaan. Aurinko tosin lämmittää nahkaa, mutta tuore liha tuntuu ihossa vielä lämpymämmältä. On vielä kirkas päivä, mutta täällä ylhäällä vuorella on ilma puhdasta ja vaikkakaan kuljeksiminen pensaikon ja runkometsän läpi ei tuota paljoa, tulee aina jotakin sen yhteydessä ilmi.

Ja niin kettu katoaa; pitkien ruohonkorsien hiljainen kohina ja lumiverhon hajoaminen osottaa, missä hän menee. Nyt tulee hän näkyviin vanhojen puurisujen välistä, heittää silmäyksen rinteellepäin ja katoaa taas näkyvistä. Muuttohaukka, joka istahtaa kuivalatvan pyökin korkeampaan huippuun, silmäilee alas, sillä repolainen valmistautuu siellä puuhiinsa. Jotakin hän sieltä löytää. Paljon ei tosin, ainoastaan variksen jäännöksen. Mutta nälkä pakottaa senkin syömään.

Ahtaassa, korkeallehalkoutuneessa solassa nuorten pyökkien seassa on yhäti samallaista. Siellä täällä keskeyttää kulun hidas pujottelemisen mädäntyneiden runkojen taikka haitallisten kallioiden yli, ja paikotellen pysähtyy hän vähän. Liian viekottelevasti visertää ja sorisee tiaisparvi hakiessaan pakkasjyviä ympäriinsä lumesta. Useimmiten ei näiden pyynti tuota mitään, mutta voisihan siihen jonkun silmänräpäyksen käyttää. Mutta kettu puikkelehtii jo eteenpäin. Pakkastiainen on hänet huomannut; hän nostaa melun ja herjaten lentelee koko parvi latvaan.

Nyt pian pois, sillä tämä seurue on viekas. Siis käännös ympäri, tiheikköön, vuorta ylös ja ylhäältäpäin metsän kätköön. Hitaasti, täällä haisee hiireltä, vielä aivan tuoreelta. Pää kallellaan seisoo hän lumessa olevan mustan aukon edessä. Jotain harmaanruskeaa aikoo ulos. Hän tarttuu kiinni, se vingahtaa, nopea päänliike, äkillinen kuonon huiskaus, sitten äänekästä maiskuttelemistä ja hän puikkelehtii edelleen. Mutta seis! täällä haisee metsävuohen haju, myöskin aivan tuore. Pitääpä seurata pitkin kaksoisjalkiä! Naaras metsäkauris ja kili, mutta molemmat terveitä. Sittenhän ei maksa vaivaa. Silmänräpäyksen tuumailee hän. Täällä jossakin sai hän keran oikein kyllikseen syödä. Oikein, vasemmalle, harmaan, korkean

kallion ympäri, petäjärisukon ohitse, irtonaisen kivipaaden alitse suureen sorakuoppaan. Tänne oli hän asettunut eräänä kauniina aamuna syysmyöhällä ja kuivannut nahkaansa yökasteesta. Silloin oli hän kuullut paukahtavan, ei kovinkaan kaukana ja jonkun hetken kuluttua rasahteli onkalon yläpuolella, kivet paukkuivat, mura ropisi ja rätisten putoili se lehdille ja ruohikkoon.

Nopeasti oli hän hankkinut itselleen turvapaikan, mutta illalla kun pöllö huusi, oli hän mutkitellen puikkelehtinut pois onkalosta. Silloin oli hän kohdannut metsäkauriin verta, oli löytänyt yhä enemmän ja oli seurannut verijälkiä jyrkanteelle saakka, missä salama oli repinyt rinnettä ja kun hän oli laakson pohjassa, tunsu hän kauriin hajun aivan nenänsä edessä. Olipa se juhlahetki! Pukki pakeni vielä, mutta se oli ilman seuralaista ja pian oli hän sen kurkussa, eikä hän sille pitkiä aikoja valituksiin antanut. Hän oli syönyt sitten niin, että kahteen päivään ei ollut nälkää tuntenut. Mutta kaikki päivät eivät ole sellaisia. Tänään haisee täällä vain lumelta, sammalelta ja mullalta.

Mitäpä muuta kuin eteenpäin, kalliota ylös, jyrkännettä pitkin rotkotielle, edelleen kalliopensaikkoon ja sieltä ulos. Mutta luolan voisi myöskin ottaa huomioon; kerran oli siellä haaskoittunut jänis, joka oli piiloutunut sinne; toisen kerran nuori mäyrä, joka turhaan pakoili ympäri seiniä, kun kettu ilmaantui kolon suulle, ja muutamia talvisia nukkujia sai sieltä myöskin saaliiksi, niin vieläpä kerran pöllön. Nyt täällä ei ole mitään, ainoastaan jääpuikkoja ja lunta. Lopuksi löytyy toki pari paksua perhosta, ne hän pistää poskeensa. Mutta yökkö saa jäädä riippumaan, sen nahka ja luut ovat niin mitättömät, ja se haisee pahalta.

Epätietoisena tuumailee hän, mihin hänen nyt tulisi kääntää kulkunsa. Samassa hän säpsähtää. Ylempää rinteeltä kuuluu jäniksen kuolinvalitus. Nopeasti kulkien saavuttaa kettu kallion kärjen ja haluaa päästä toiselle, josta voisi silmäillä kirkkaaseen metsään, missä hän toivoo sen olevan. Jäniksen valitus lupaa usein enemmän kuin mitä siitä silloin on hyötyä. Siitä on jo aikoja, kun hän sen huomasi, mutta joka sen kerran on kokenut ei sitä unhota. Oli viono, suloinen talvipäivä, tuiman koillisen jälkeen, ja oli hän silloinkin kärsinyt nälkää kaksi päivää taikka vielä kauemminkin. Hän oli puolenpäivän tienoissa puikkelehtinut hirsimetsikön läpi. Lunta satoi hitaasti suurina hiutaleina, eikä tuulenhenkeä tuntunut.

Silloin kuuli hän yläpuoleltaan valittavaa ääntä. Hän tunsu sen hyvin. Kun hän kahdeksan päivää sitten oli repinyt jäniksen, oli se juuri sillälailalla valittanut. Merkillinen jänis, sillä se istui kauloineen eräässä harvassa, pitkässä viiniköynnöspensaassa, josta usein löytyi maukkaan makkarankuoren palasia. Ja niinpä oli repo ajatellut, että jossain istui taas jänösen sillälailalla liikkumattomana, ja oli, nuuskimatta ensin ilmaa, juosta löntöstänyt suoraan aina sen puun eteen, josta valitus kuului. Mutta silloinpa oli puu niin omituisen nopeaan liikahtanut, ja repo tuntenut pistoksen ja viilloksen vasemmassa kyljessään, nähnyt salamoivan, kuullut jyrähtelevän ja oli tullut tajuuhinsa vasta, kun hän istui maakuopassaan ja nuoleskeli polttavaa kylkeänsä. Siitä ajasta saakka nuuskii hän aina ensin ilman. Silmät ja korvat pettävät, nenä ei koskaan.

Hetkisen vainuaa hän. Sitten hiipii hän varovasti vuorta pitkin, kunnes on tuulen alla. Siellä pysähtyy hän. Vielä kerran valittaa jänis väsyneemmin, heikommin, yhä tukahdutetummin kuuluu se. Kettu hiipii hitaasti lähemmäksi, yhä pää koholla, yhäti kuonokarvat kovasti vainuten ja silmät suunnattuna jokaiseen runkoon. Tuolla suoraan edessäpäin täytyy sen olla. Mutta hän ei havaitse lumella mitään vavahtelevaa, sätkivää esinettä. Ympärillä on hiljaista ja mykkää ja haisee ainoastaan kiveltä ja puulta ja sammalta ja lumelta.

Asia ei ole nyt entisen kanssa sopusoinnussa. Repo asettuu kyljelleen, hänellä on kovin nälkä, mutta hänellä on myöskin paljon aikaa. Jos se on jänis, niin saa hän sen vielä ja jos se ei ole, sitä parempi näin. Mutta nythän kuuluu sieltä jotakin; oli kuin jos orava olisi raapinut runkoa. Mutta sitten on kaikki hiljaista. Nyt on siellä puun luona jokin liikahtanut. Repo vainuaa yhä. Täällä ei oikein tunne hajua. Aivan hiljaa ja hitaasti hiipii kettu oikealle, joka silmänräpäys pysähtyen, sitten jälleen hiipien eteenpäin, pysähtyen uudelleen. Yht'äkkiä palaa hän takaisin, päästää lyhyen käheän haukunnan, kääntyy äkkiä ympäri ja pötkii niin nopeaan kuin voi tiheään pensaikkoon, että lumi pölyyää.

Se ei ollut jänis, se oli ihminen. Repo on tullut hyvin varovaiseksi. Hän ei uskalla lähteä tiheiköstä ja vasta kun taivas on kadottanut kaiken ruskon, hippiäiset jo kätkeytyvät syvemmälle, viheriävarpuset asettuvat kuusiin, pöllöt huutavat kirkkaassa metsässä ja kun kivenlouhijat äänekkäästi laulaen astua tömistelevät alas

kivikkotietä vilkkuvan valon jäljessä, vasta silloin saa kettu jälleen vanhan varmuutensa. Mutta paljon kauemmin kuin ennen vetää hän ensin vainua joka rotkossa ja joka harjanteella.

On jo hyvin myöhäinen, kun hän puikkelehtii metsäajotietä pitkin, löytää aamiaispaikalta makkarankuorta, jotakin rasvaa paperipalasella, tavottaa hiiren purolla, seuraa puiden ja peltojen välitse tuoreita jäniksen jälkiä, tunnustelee sen lisäksi kaikki kauriin jäljet, löytyisikö mistään niistä verenhajua, kuopii pellolla lannasta mädänneen kananpään, pakottaa sisäänsä pahalta löyhkä vän suolenpätkän, jonka hän on raapinut toisesta lantakasasta, kiväisee kalalammikon luona löytämättä mitään ja hiipii myöhään hämärässä ympäri talon, kunnes äänekäs ihmisääni karkottaa hänet pois.

Silloin lönnököttää hän suuressa kaaressa kylään, löytää viimeisessä talossa lantapaikalta teurastuksen jäljiltä tukun rasvaisia siankarvoja, jotka hän pakottaa alas vaikkakin vastenmielisesti, muistelee surullisena sitä yötä, kun hän täällä sai kiinni puolikasvuisen kissan. Sitten täytyy hänen kiireesti loikkia tiehensä, koska pihalle juoksee haukkuva lurjus. Hän pysähtyy purolle: ehkäpä ankat ja hanhet olivatkin siellä? Mutta nepä eivät ole enää siellä. Hän löytää haaskapaikalta ainoastaan vaalehtuneita hevosen luita, kalkkiuunin luona ei yleensä ole mitään, myllyn luona samoin. Ja penikulman pituisella matkallaan, maatilojen ja niiden takana olevan vuoren kautta, hän tekee sen havainnon, että jänis on liian hyväkuuloinen ja että kanat ovat kadonneet. Suurella vaivalla saa hän vielä kiinni yksinäisen hiiren, sitten on yö lopussa ja hän lönnököttää jälleen metsäänsä hiljaisessa toivossa, että hän vielä löytää jonkun siilin talvisijaltaan oratuomipensastossa taikka tavottaa muutamia hiiriä sitä ennen mailaspelloilta.

Mutta siili makaa suojelevan lumen alla, eikä hiiriäkään ole. Kun hän perin surullisena puikkelehtii pitkin puron vartta, kohtaa hänet tuore metsäkauriin haju. Tottumuksen mukaan, mutta ilman toivoa pistäytyy hän jäljille ja alkaa kuono maassa seurata niitä. Pian on hän taas iloinen, sillä jäljissä on tippa verta. Erään pyökin juurelta löytää hän taas verta jäljissä, leveämmän täplän, ja mitä lähemmäksi hän tulee pyökin kaatopaikkaa, sitä suuremmiksi käyvät veripilkut lumella, sitä tuoreempia ne ovat ja yhä kovemmin liekkuu revon tuuhea häntä.

Hyvin varovasti hiipii hän kunnes tuntee vuorikauriin hajun

melkein nokkansa edessä. Vielä varovammin hiipii hän lähemmäksi. Hän kuulee jo aivan edessään suhahtelevan, paukkuvan, rasahtelevan eikä hän nyt enää malta hiipiä, hän puikkelehtii kiiruummin, yhä vikkelimmin ja mitä nopeammin hänen edessään rasahtelee ja suhahtelee, sitä joutuisammin kiiruhtaa hänkin, yhäti vainuten haavoittuneen jälkiä, nenä tuskin puoli jalkaa maasta.

Kipeäjalkainen kili pakenee ylös mäkeä, repo yhä sen kintereillä. Kili tekee mutkan, kiertää takaisin, jättää ketun, mutta se pysyttelee jäljillä. Kili vapisten ja huohottaen pysähtyy, sillä kova lumiröyste paetessa pettää kyntöset ja yhä kipeämmin koskee jalkaan. Mutta silloin se kuulee jo aivan altaan vainolaisensa äänekään häkilöimisen lumessa. Kili pakenee vuorta ylös, yli lahonneen tukin kallioiden välitse lumettuneeseen tiheikköön, sitten metsään. Mutta itsepäisesti pysyy repo aivan hänen takanaan. Kerran tavottaa kettu jo karvoista kiinni, mutta äänekäästi valittaen repii kili itsensä irti, poikkeaa sivulle ja kuppelehtii sotkuisessa risukossa rinnettä alas.

Hänen jäljissään loikkii kettu. Silmät hehkuvat, pitkänä riippuu kieli mustien huulien välistä, kovasti tarkkaavaisina ovat myöskin suipot korvat ja vahto pärskyy oikealle ja vasemmalle lumeen.

Kettu on nyt aivan kauriin vieressä. Tämä vielä ponnistaa ja pakenee, mutta pian on kettu kauriin rinnalla aivan kylki kyljessä ja hyppää joka kolmannella askeleella sen ylitse. Nyt hän tarttuu saaliiseensa kiinni, kuljettaa sen laaksoon. Surkeana kuuluu tuskan huuto metsän läpi, julkeana vastaa vanhan vuorikauriin bassoääni, hiehokauris toruu, ja sitten on kaikki hiljaista.

Pienessä syvänteessä, leveän kivilaatan vieressä, tukevaoksaisten seljapuupensaalla alla sätkyttelevät kilin takajalat lunta pyökin lehdiltä. Kauriin kurkussa peuhaa kettu, raatelee ja repii muristen ja läähättäen, kunnes hän tuntee kuonossaan kosteaa ja lämmintä. Silloin lakkaa hän ja nuolee ja nuolee, tarttuu kiinni vielä kerran, repii vielä kerran, työntää kuononsa korvien väliin, etulavan alle, vyötäisiin ja vieläkin alemmaksi, repii taas lapojen takaa, raatelee. Yhä kovemmin, herkiää, nuuskii ja puree taas.

Hän ei ole enää puhdas kettu, jonka jäänharmaasti härmäinen vuota näyttäisi nuoleksitulta. Kasvot ovat tahriutuneet punaseksi, valkoinen rinta on värjäytynyt. Hän nykii ja repii, raatelee aukkoa isommaksi ja pistää äkkiä kuononsa sinne. Selkäkarvansa

pörhöttävät, hän kähisee, murisee koleasti ja hyökkää hävyttömän rohkeana toista kettua vastaan, joka tuntia myöhemmin on seurannut verijälkiä. Metsässä tulee uudelleen melua, niin että kivityömiehet, jotka toistensa jäljessä tallustelevat metsätietä, hämmästyneinä jäävät seisomaan ja kuuntelevat hetkisen kimakkaa kirkumista, joka etenee vuorta ylös, kunnes on saapunut harjanteelle.

Vuoren vanhus on ajanut pois »kuokkavieraan». Kiireesti, mutta yhä vainuten ja pysähtyen, puikkelehtii hän takaisin saaliinsa luo ja täyttää itsensä kurkkua myöten. Vasta kun on aivan valoisaa ja metsätyömiehet sahoineen ja kirveineen ilmaantuvat korkeaan metsään, kun vihreävarpuset jättävät kuusikon, varikset leviävät kalliolle, kultapeipposet, sininärhet ja peukaloiset sekaantuvat, työntää hän kuonollaan lunta jokapuolelta kauriin päälle: se pannaan tallelle tulevaa yötä varten.

Laiskana ja täyteläisenä astelee hän pitkin polkua reiälle saakka, mistä lähde kumpuaa esiin. Siellä ahmii hän jäistä vettä, kunnes jano on sammutettu, piehtaroi lumessa ja loikkii sitten rinnettä ylös vuorelleen saakka.

Aurinko nousee punaisena ja pyöreänä vuoren sivustan takaa ja kohtaa vielä ketun hännän valkoista huippua, joka juuri katoaa halkeamaan, joka johtaa hänen asuntoonsa.

Sitten nukkuu hän koko päivän ja kenties nukkuisi yön lisäksi, ja vieläpä seuraavan päivän loppuun, ellei jano pakottaisi häntä lähtemään ulos.

Körri.

He lähtivät matkaan, asestettuina kiireestä kantapähän, ja olivat pelottavan näköisiä sotakoristeissaan.

Heillä oli pitkävartiset saappaat jalassa ja uljas hattu päässä, yllä karhea takki, jonka taskut olivat tupatut täyteen sikaareja. Kupeella riippui pullea laukku, jossa oli ruskeita, vihreitä, punaisia tahi keltaisia väkevällä ruudilla täytetyitä hylsyjä, lisäksi vielä väkevämmällä viinalla täytetty pullo ja lopuksi kaikellaisia myttyjä, joissa oli edesmenneen sian ja lehmän maallisia jäännöksiä.

Vatsan päällä oli muhvi, käsivarrella ryijy ja selässä pyssy, joita heillä oli monenlaista rakennetta ja kokoa.

He täyttivät rautatieaseman odotushuoneen äänekkäällä puhellullaan, laiturin askeleittensa kolinalla, kolme vaunua sikaarin-savulla ja konduktöörit kauhistuksella, sillä joka kolmannella oli jäljessään metsäkoira, jolle anasti paikan lähellään.

Matkalla muutamat nuokkuivat, jotka edellisenä iltana olivat liian kauan istuneet henkevässä seurassa ja virkistävän oluen ääressä. Muutamat pelasivat korttia ja toiset kertoivat metsästys-juttuja. Kertojalle he osottivat uskovansa jokaisen hänen sanansa, vaan vilkuttivat toisilleen silmää merkiksi, että pitivät valheena koko jutun alusta loppuun. He käyttivät nimityksiä ja sanontatapoja, joita ei kukaan järkevä ihminen ymmärtänyt, niin että he puhuivat aivan kuin vierasta kieltä. Niin taivalsivat he läpi valkoisen, aamunpuhtaan talvimaiseman, jolle nouseva aurinko loi heikon ruusunpunan.

Tämä ruusunpuna sattui myöskin Knubbendorfin tiluksilla muutaman vanhan urosjäniksen turpaan, kun se hitaasti ja keveästi loikkasi yli maantien. Se oli tunnettu nimellä Kõrri. Pysähtyttyään istumaan puhdisti se viiksistään lumihuutaleita etukäpäliensä tuuhealla harjalla, ja tuumiskeli, että menisikö syötyään runsaasti rukiinlaihoa vielä Knubbendorfin puutarhoista maistelemaan omenapuutaimien kuorta, vai olisiko terveellisempää napertaa viimevuotisia sinipuolukanlehtiä, kun vatsaa nipisteli. Siinä istuessaan ja tuumiskellessaan kuuli hän lähestyvän vaunun jyrä. Hän kääntyi ympäri, höristi mustahuippuisia korviaan ja puheli itseksään hyväntuulisesti, ettei se ole postivaunu, sillä se kulkee nopeammin, eikä myöskään meijerivaunu, sillä se kulkee hitaammin, ei se myöskään ole torivaunu, sillä se on liikkeessä varemmin, ennen nousuaikaa. Siis se on jotakin tavatonta ja tavaton on aina pahaa.

Hän hyppeli maantien ojalle asti. Muutamassa pensaassa istui havukka. Siltä kysyi hän, mikä oli maantietä tulija, hänellä itsellä kun oli huonontunut näkö. Koukkukynsi vastasi, että oli tulossa metsästäjä ja koira, ja lähti lentoon, sillä se oli nähnyt hiiren.

Kõrri kyykki miettiväisenä lehvien taakse ja hyppi edelleen suurelle kiville saakka, joka oli hiekkakuopan luona. Siellä taputti

se kolme kertaa vasemmalla takajalallaan. Hänellä oli vain yksi takajalka, toisen, oikean takajalan olivat viime vuonna ajojahdin jälkeen syöneet varikset. Hänen koputuksestaan tuli esiin muuttaman kuivettuneen pensaan takaa kaksi siistittyä jäniksenkorvaa. Sieltä tuli Puputar.

»Hyvää päivää, Puputar», sanoi Körri »Tänään on ajometsästy. Mutta minä en tiedä vielä, tapahtuuko se metsässä vai kentällä. Pidä siis varasil!»

»Minä menen metsään, siellä voi helpommin päänsä pärjätä», arveli Puputar. »Hyvästi Jussil!» Ja Puputar kyykki tiehensä.

»Sano toisillekin», huusi Körri hänen jälkeensä, ja Puputar istahti takasilleen, pörhisti korviaan, nyökäytti päätään ja jatkoi taas matkaansa.

Körri tapasi vielä matkalla Keltahampaan ja Nopsajalan ja huomautti heille, että on parasta heidän pitää korvat pystyssä. Ja sitten kyykki hän edelleen, muutamalle aukealle, korkealle paikalle. Sieltä hän kiiti suuntaan jos toiseenkin aivan kuin hän olisi jotakin hukannut, teki mutkan jos polvenkin, ja sitten painautui kuoppaan, jonka itselleen kaivoi.

Tuntikauden lienee hän siinä maannut, kun hän kuuli melua. Hän nousi takasilleen. Silloin hän näki Paltsasilmän tulevan kiireellä. Tämän korvat repsottivat miten sattui, kun viime marraskuussa haulit olivat puhkoneet korvarustot.

»Veikkonen», sanoi Paltsasilmä, »nyt on paha päivä! Metsästäjät tulevat metsää kohti ja tekevät saartoa.»

»Paha päivä, paha», sanoi Körri. »Saa nähdä, mitä tästä tulee. Hyvästi!» Ja hän taas meni kuoppaansa, ja Paltsasilmä laukkasi edelleen.

Tuntikauden Körri taas makasi ja tuumiskeli, että ihminen on pahin petoeläin, huolimatta Mikko Repolaisesta, Tuima Koukkukynnestä, kanahaukasta, ja että olisi jo aika ryhtyä johonkin toimeen ihmisen vastustamiseksi. Hän kuuli kaukaa äänen, aivan kuin siellä olisi taapostellut jättiläisjänis. Ja äänen kuuluntaa jatkui.

Körri kohosi takasilleen ja silmäili sinnepäin, mutta hänen silmänsä eivät kantaneet niin kauas. Hän kyyristyi taas ja odotti. Aurinko paahtoi lämpöisenä hänen turkkiinsa, tuuli oli tyyntynyt, kaikki olisi ollut herttaisen hyvästi, jollei vain olisi ollut metsästäjiä. No, hän oli tehnyt testamenttinsa jo aikoja sitten, hän kun oli

jo kymmenen vuoden vanha, eikähän voi ijankaikkisesti elää. Niin hän filosofeerasi.

Yhtäkkiä pystytti hän korvansa. Hän kuuli torven murha-
äänen. Hän kohosi hieman ja hänen silmänsä seisoivat jäykkinä
päässä. Kenttää tuli jänis epätasaisin hyppyin, ja hänen yläpuolel-
laan lensi kaksi suurta harmaata varista. Toinen kohosi aina ja
töykkäsi eteenpäin, toinen lensi alhaitse paiskautui jänisraukan
silmiiä vasten ja raakunta ja räähkyntä kävi. Joka silmänräpäys sai-
ras jänis pieneni pituuttaan, ja sitten oli kumpikin eläin sen kim-
pussa. Jänis vielä kerran nousi ja teki muutamia hyppyjä, mutta
pian taas pieneni hän. Ja näköpiiristä tuli musta piste ja vielä
toinen ja yhä taas, äänekkäitä variksia, harmaita ja mustia
ja aivan kuin pilvi verta ja kuolemaa kulki sairaan yli. Ja nyt
Körri luhistui kokoon ja pani korvansa suppuun, sillä se tiesi, mitä
nyt tuli, nyt tuli oja, ja siinä oli loppu. Ja sieltä kaikui tänne asti:
»Oi voi, oi vooi, oi voi minua.» Sitten tuli hiljaisuus, ja kuului ai-
noastaan tappelevien varisten ääni.

Hetkisen kuluttua vanhus kuuli taas melua ja näki varisten nou-
sevan ilmaan. Hän kohosi vähän ja näki suuren koiran ajavan sai-
rasta jänistä. Hyvin sairas ei se ollut, sen näki vanhus, mutta kui-
tenkin niin, että nopsa koira oli sen pian tavottava. Tuo jänis oli
kelpo poika, vanhus oli sen kanssa ollut usein samalla laihohal-
meella. Se oli Juho Loikkanen.

»Juho», puputti hiljaa Körri, »minä nouden, paneudu sinä
tänne! Sairas kokosi voimansa, juoksi lämpöiselle makuupaikalle
ja silmänräpäyksessä vanha kenttäjänis, viskaton lumipilven taak-
seen, hypähti kuopasta, teki puolikymmentä mutkaa, jotta koira
aivan sekaantui, sitten juoksi suoraan kedolle, teki taas mutkia,
pysähtyi, jätti kentän selkensä taakse, ja koira kieli maata venyen
jätti ojan. Körri katseli sen jälkeen, hymyili, hyppeli lähimmälle
mäelle ja kaivautui taas kuoppaan. Hänen vanhat nivelensä tar-
vitsivat lepoa.

Mutta kauaa ei kestänyt, kun hän kuuli ritinää ja ratinaa ja pä-
rinää. Ensin kuului pohjoisesta, sitten lännestä, sitten etelästä ja
sitten myös idästä. Hän nousi pystyyn ja näki yltäympäriinsä
mustia pylviäitä. Ja jonkun aikaa kuului: »Tara, tara tattata», ja
pylväät tulivat häntä kohden. Sitten kuuli hän paukahtavan ja hän
näki tuolla muutaman sukulaisiaan juoksevan hangen yli, ja tuolla

muutaman tuiskahtavan päälleen ja tuolla taas muutaman kierivän savussa. »Peijakas», ajatteli hän, »minä olen kierroksessa!»

Mustat pylväät lähenivät. Kaikkialla pyrysi lunta, suhisi hau-leja, pöllysi savua, paukkui laukauksia. Körri jäi maata kuop-paansa ja mietti: Oikealle, ei, sinne ei käynyt läh teminen, sieltä kuu-lui muutamia laukauksia ja aina yksitellen, siellä oli hyviä pyssy-miehiä. Vasemmalle, siellä laskeuttiin mäkeä alas, ei sielläkään olisi hyvä olla. Mutta suoraan, siellä oli metsästäjä, joka melkein aina ampui molemmat laukaukset yhtäaikaa, ja hänen naapurinsa aina kauan huitoi sinne ja tänne ennenkuin laukasi.

Askeleet lähestyivät. Aivan Körriin lähellä Nopsajalka teki kuperkeikan, hyppeli muutaman loikkauksen ja kuoli, veren punat-tua lumen. Kauempana oikealla Pipatti teki testamenttinsa ja lä-hellä häntä ollut neiti Heipparalla. Mutta pitkän pika-ampu-jan ja lyhyen huitojaisen välitse kiiti juuri Nuolennopsa ja Väärä-sääri terveenä kumpikin ampumalinjan poikki, ja sinne suuntasi vanha jänis jäykkänä kulkunsa, loikkasi suorassa linjassa kumman-kin ampujan keskivälitse, hitaasti kunnes oli pyssynkantamalla, väisti sitten vasemmalle, teki polven oikealle, taas vasemmalle, taas oikealle, näki miten kaksi pyssyä huiski ilmassa kuin lehmän-häntiä paarmoja hätistäessä, ja silloin vanhus pani, minkä kypälästä lähti, meni läpi aukon, teki seitsemän mutkaa, kuuli paukauksen, huudon, suhahduksen, meni menoaan, kunnes ei mitään kuullut, ja sitten kapsahti kahdelle jalalle ja silmäsi taakseen.

Metsästystorvi soi. Laukaukset lakkasivat. Metsästäjät kokoon-tuivat samaan paikkaan, nostivat jotakin ylös ja menivät kylään. Ja kuitenkin oli vasta puolessa päivä. Kun he olivat kaikki poissa, hyppeli Körri saarrospaikalle. Tuossa oli verta, vähän jäniksen-verta, ja tuolla oli paljon ihmisverta. Ja vanhan jäniksen pieni sy-dän paisui tyydyttävästä kostonilosta. Nyt tahtoi hän mielellään kuolla, hän oli costanut kansansa puolesta.

Sydänyönaikaan, kun täysi kuu paistoi kirkkaasti taivaalla, kokoontuivat kylän jänikset kentälle, missä oli viime kierros ollut. Körri piti nimenhuudon. Kuusikymmentäkaksi ei vastannut, kaksi-kymmentä oli lähettänyt ilmoituksen poissa-olostaan, he hoitelivat haavojaan makuupaikoillaan, kuusitoista ontui, he olivat lievästi haavoittuneita. Ja kun he olivat kaikki koolla, niin Juho Loikkanen piti puheen ja selitti kaikille miten Körri oli pelastanut hänet ja

kaikki kaksisataa taputti käpäliään suosionosotukseksi hyvälle toverille ja hieroivat nenällään hänen nenäänsä. Nuolennopsa nousi takakäpälilleen ja kertoi, että tämä Isonkiven vanhus oli pelastanut heidät kaikki. Hän, Nuolennopsa, oli nähnyt, että Kõrri oli menettelyllään toisen metsämiehen niin pyörälle pannut, että tämä oli naapuriaan ampunut haavoittaen hyvin pahasti. »Tulkaa mukaan, minä näytän teille!» niin lopetti hän puheensa.

Mikko Repolainen, joka hyräillen kulki tietä alla tuulen, seisahdutti äkkiä ja hänen sieramensa elivät, sillä kahdensadan jäniksen haju kutkutti hänen nenäänsä. Mutta sitten hän istahti äkkiä, sillä kuutamosta lumikenttää kulkien vilisti joukko, jänis jäniksen vieressä, ja nyt ne pysähtyivät.

Mitään sellaista ei ollut Mikko koskaan nähnyt, ja kuitenkin oli hän nähnyt yhtä ja toista. Mutta kun kaksisataa jänistä alkoi takajaloillaan taputtaa ja kuin aaveet tanssia piiriä, niin valtasi Mikon pelko, hän kääntyi takaisin ja pakeni niin että häntä ei tahtonut perässä pysyä. Kun seuraavana päivänä metsästysvouti piti tarkastuksen, niin sen punaisen täplän ympärillä, missä asessori ampui raajarikoksi raatimiehen, hän näki piirin, joka oli poljettu kovaksi kuin lattia. Ja hän huomasi, että sen olivat tehneet jänikset. Hän pudisti päätään ja näytti hyvin pelästyneeltä.

Tämä oli se paikka, jossa edellisenä yönä Knubbendorfin jänis-suku oli kunnioittanut jänisten tavoin sankarijänistä, Kõrriä.

Kangasjänis.

Jussi Pörrökäs, vanha kangasjänis, lepäsi makuupaikallaan alastomalla kankaanharjulla. Keskipäivän auringon antoi hän paistaa halpaan nahkaansa, ja mietti mitä on elämä ja kuolema. Hänen elämänsä oli ollut vaivaa ja tuskaa. Ja kuitenkin tuntui hänestä, että hänen elämänsä oli ollut suloista. Vihreillä kentillä hän oli leikkien kuluttanut nuoruusaikansa. Nulikkavuotensa hän oli elänyt metsässä ja miehuusikänsä vietti hän kankaalla, senjälkeen kun pellot ja metsät olivat opettaneet hänelle ihmisvihan. Vain silloin kun hänen sydämensä ikävöi lempeä, jätti hän yksinäisyyden.

Niin hän eli, tämä yksinäinen maailmanviisas. Ravinto oli kyllä laihaa, mutta eipä tuntunut kuten apilasta syödessä niityssä aina pelko vaaleaposkisena ja lerpajalkaisena vieressä. Levossa ja rauhassa voi hän täällä elää, huoletonna kankaan hiekassa hautoa kolettavia jäseniään ja kuunnella peipon laulua.

Mutta tänään kuitenkin Pörrökäs arveli, että hänen oli hankittava jotakin vaihtelua ravintoonsa. Ei mikään maailman filosofia tyydytä vatsaa, eikä mikään maailman viisaus saa ruokahalua herätetyksi. Kylässä oli nyt jo nuori ruiskylvös. Siellä oli myöskin ruskeaa kaalta, siellä oli omenapuun kuorta, joka on jotakin aivan hienoa, ja apilakin oli jo kyllin korkeaa. Ojissa kasvoi kaikellaista talvenkestävää ruohoa. Pörrökäs sai jo veden keltaisten hampaitensa taakse.

Tietysti ei päivällinen lähtenyt kylässä koskaan ilman vaaroja. Melkein aina nuuski Wasser, tahi Lordi tahi Widu tahi Hektor tahi joku muu tällainen iljettävä halli ympäri peltoja. Metsästyksenvalvoja oli asettanut kaikkialle peltoihin laaka-rautoja ja koukero-rautoja ja jahtivouti pysytteleikse aina kylän lähettyvillä paukkusauvoineen.

Mutta lopuksikin: mitä on huonosta elämästäkään hyötyä, ajatteli Pörrökäs; y h d e n kuolemahan me jänikset kuitenkin kuolemme, ja onhan parempi tehdä kumarrus hyvän ampujan ruudinsavussa, kuin vanhuudenheikkouttaan joutua variksien nokittavaksi.

Niinpä hän siistikin itsensä huolellisesti ja kulki ensin hitaasti, sitten nopeammin kohti kylää, johon hän saapui myöhään hämärissä.

Oli suloinen yö. Lumi oli valkoista ja kuivaa, ilma tyyni, pakkas ei liian kova ja taivas pilvessä, niin ettei Jussi Pörrökkään eikä muiden tarvinnut pelätä vanhaa Krischeniä, vaivashoitolaista ja luodansitojaa, joka kirkkaina öinä ruostuneine, suustaladattavine pyssyineen väijyi jäniksiä tunkion takana. Oli paljon tervehdittäviä ja ylen paljon pakinoitavaa, ja niinpä Jussista kulua vilahti aika että vasta kauan ensimmäisen kukonlaulun jälkeen, kun ja päivä punaisiksi nukkuneine kasvoineen nousi kankaan yli, hyppeli hän takaisin harjulle erään nuoren, tanakan suojäniksen, Lassi Nopsajalan seurassa. Tämä oli hänen viime syksyn suuressa ajossa pyssytulen tuhoutuneen ystävänsä poika. Tämän hän oli päättänyt ottaa mukaansa kasvattaakseen hänet perillisekseen.

Mutta saavuttuaan kankaan liepeelle, säpsähtivät he ja kohosivat takajaloilleen, sillä heidän edessään liehui aamutuulella kirjavia jahtilippuja. Hyvin pelästyneinä he laukkasivat takaisin ja hypeltyään ensin useita mutkia ja käänteitä kuopivat itselleen makuupaikan kalalammikon luona suuressa sinivatukkapensaassa.

Sillävälän oli kylässä aikamoinen elämä. Oli kolmekymmentä miestä hampaisiin asti asetettuina, näyttäen kauheilta sotavarustuksissaan. Ne olivat kokoontuneet ravintolaan, jossa söivät ja joiivat ja sitten piippu tahi sikaari suussa ja sininen savu nenän edessä hosuivat tappelevia koiriaan, ja nipistelivät naisten käsivarret ruskeiksi ja sinisiksi, kertoivat innostuneina vanhoja sukkeluuksia ja astuivat sitten ulos täyttäen puhtaan talvi-ilman tupakan savulla ja aamun hiljaisuuden melulla, iloitessaan kirkkaasta, kauniista päivästä, joka oli niin oivallinen jänisjoukkomurhaan.

Aivan kylän takana tehtiin ensimmäinen ajokierros. Jahtitorvi soi, ampujat ja ajajat lähtivät liikkeelle keskustaa kohti, ja korkeäänisten kurkkujen sotahuuto jyrisi talviaamun läpi. Silloin tuli kaikkialla valkoisessa lumessa näkyviin harmaita pilkkuja, jotka pitenivät sauvoiksi, hyppivät sinne tänne, riehuivat kuin riivatut, ja sitten paukahti täällä, salamoit tuolla, ja jänis toisensa jälkeen vetäytyi kokoon, tuli lyhemmäksi, yhä lyhemmäksi ja jäi vihdoinkin maata, hyppäsi vielä kerran korkealle ja makasi sitten aivan hiljaa. Toiset juoksivat kierrosta savussa, että lumi pölysi, kun taas toiset juoksivat terveen näköisinä eteenpäin, ja kaatuivat yhtäkkiä. Ja yhä ahtaammaksi kävi piiri, yhä rikkonaisemmaksi sen lumipeite jäniksien jäljistä ja maahan sattuneista hauleista ja kirkkaan punaiset pilkut ja viirut, samoin kuin tummat patroonantulpat turmelivat sen värittömyyden.

Tapetut jänikset koottiin häkkivaunuun, joka sitten kulki toisen ajoketjun luo, ja kun se oli ajettu loppuun, tuli kolmannen vuoro ja niin kuljettiin metsästysmajalle, joka oli suon edustalla. Siellä isäntä tyttärineen tarjosi papusoppaa, hehkuviiniä ja grogia. Siellä oli kovaääninen keskustelu yhdestä ja toisesta asiasta, niin että herra Metsänvartija, hokkanärhi ja rouva Itserakas, harakka, kauhistuneina pakenivat ja kuljettivat laajalti sanoman, että metsästäjät tapansa mukaan taas olivat siellä ja ovat jo murhanneet sataseitsemänkymmentä jänistä.

Pörrökäs kuunteli tarkkaavaisena, kun rouva Itserakas kertoi

tämän herra Livekaulalle, lepinkäiselle. Pörrökäs ajatteli itsekseen: kun heillä on jo niin paljon, eivät kai nylkyrit tule enää tänne saakka. Ja hän kuiskasi Lassi Nopsajalan korvaan: »Jää aina kiltisti hiljaa makaamaan, poikaseni, tulipa sitten mitä tulikin. Joka ei näyttele itseään, ei tule huomatuksi, ja jota ei huomata, siihen ei koske lyijy.»

Mutta taas soi torvi. »Tuhat tulimmaista vieläkin», murisi Jussi härmäiseen partaansa, »vielä yksi ketju. Aurinkohan menee jo lepäämään. Ja minä luulen, että joukkio tulee meidän luo.» — Hirveä räiske kasvoi kaikilta puolin, maa jymisi, laukaukset paukkuivat. Lassi aikoi paeta, mutta vanhus huusi: »Jää maata sinä pöllöpää», — kun hän näet kiihtyi, puhui hän kotimurretta, jonka hän muuten oli epähienona hyljännyt. Sitten hän jatkoi: »Eihän voi tietää, mitä tapahtuu. Niinpä minulla on jonkunlainen aavistus, etten enää saa nähdä auringon laskevan. Ja kuule nyt: jos minä kaadun ja sinä jäät terveeksi, niin vetäydy kankaalle, kunnes tulet sen harjulle, missä mahtavat kivet könöttävät toistensa vieressä. Siellä olet sinä koko vuoden turvassa. Sinne ei tule ketään, ehkä tyhmä lammis ja korkeintaan kerran repo, Punakettu, vanha luikki. Se juttuaa hyvin ovelasti, mutta pidä hänet vähintään kolmen askeleen päässä itsestäsi. Kettua ei saa edes silloinkaan uskoa, kun se on kylmä ja jäykkä.»

Astunta läheni, laukaukset seurasivat toisiaan nopeammin, siellä täällä kiersivät jänikset, menivät kuperkeikkaa pengermältä lammikon jälle ja jäivät siihen makuulleen. Yhtäkkiä kuului pauke vieläkin lähempää: »Kettu, Kettu», huusivat ajajat ja pum, pum, pum, pum, paukahteli ympärillä. Pörrökäs kuuli sinivatuksensaassa risahtelewan, pian jotakin punaista mennä suhahti hänen yläpuoleltaan, sitten jotakin mustanvalkosen kirjavaa ja aivan hänen edessään ajoi suuri koira kettua tulista vauhtia.

»Siunaukseni hänelle», ajatteli vanha jänis kaikessa pelossaan, kuitenkin seuraavassa silmänräpäyksessä lähtee hän makuusijaltaan, sillä toinen koira saapui ja tahtoi suorastaan tarttua häneen. »Tuossa hyppii vielä yksi!» huusivat ajajat. Mutta Jussi oli saanut hyvää oppia äitinsä, kokeneen Vetra Pörrökkään luona. Hän pisti mutkia toisen toisensa jälkeen ja pysytteli aivan koiran lähellä, niin ettei yksikään ampuja uskaltanut ampua. Mutta

yhtäkkiä pamahti laukaus. Haulia vinkuen rapisi jäähän, koira ulvahti ja raivokkaita ääniä alkoi kuulua.

»Ammuitte minun koirani», jylisi paksu herra.

»Mitäs minä siihen voin», huusi hoikka ylioppilas; »minä en nähnyt sitä. Mitä koirankaan tarvitsee hääriä jokapaikassa.»

Ja se paksu huusi taasen: »Senhän piti tuoda kettu lähemmäksi. Koira on maksanut kolmesataa markkaa.»

Ylioppilas huusi: »Kolmesataa markkaa? Se, joka teiltä ne kiskoi, mahtoi makeasti nauraa. Olen nähnyt koiran työssä. Kanavaras ja katusankari, jänisten naurattaja, vanha eläin, jolla rotutuntomerkit olivat sisässään niinkuin pukilla rasva. Kolmesataa markkaa? Tarkotatte kai kolmesataa penniä?»

Niin jatkui edelleen ja Pörrökkäästä ei kukaan välittänyt. Hän puikki tiehensä, sillä hän vihasi väittelyä ja riitaa. Mutta Nopsajalan takia hänen oli paha olla, hän oli levoton nuorukaisesta. Jo hämärsi, kun hän saapui kankaan liepeelle, ja hän juuri ajatteli, että hän ei metsästyslipuista välitä, kun pamahti ja hän tunsu kuin olisi hän saanut kaksikymmentä piiskaniskua selkäänsä ja kupee-seensa. Metsästyksen valvoja oli siellä lippuja kokoon käärimässä.

Jussi luuli, että hän oli nyt mennyttä. Mutta hän pääsi kuitenkin liikkeelle ja kulki hämärässä edelleen. Hänen mielensä oli hyvin matalana, vaikka hän ei mitään tuskaa tuntenutkaan. Laukkaaminen oli hänelle vaikeaa, samoin hengitys. Hän pääsi vanhalle louhikolle kankaan harjulla ja kaivautui siellä pehmoiseen hiekkaan, makasi aivan hiljaa ja katseli kirkasta tähtisikermää joka loisti kaukaisen metsän päällä ja oli kuin jättiläisjänis.

Kun kuu nousi metsän yli, niin Lassi Nopsajalka kyykki sinne harjulle. Tämä näet, niin vaikeaa ja pelottavaa kuin se olikin ollut, oli seurannut enonsa neuvoa ja oli päässyt ehyin nahoin. Nuorukainen oli hyvin murheissaan, kun hän enonsa tapasi kuolemansairaana. Hän painautui aivan lähelle ja lämmitti värisevää enoan.

Kun kylästä kuului puolenyön soitto, Pörrökkään silmät kävivät suuriksi ja tuijottaviksi: hän näki tulevaisuuden edessään. »Ihminen on tullut maan päälle», puhui hän, »tappamaan karhut, kuin myös ilvekset, sudet, ketut ja kärpät, kotkat ja haukat, korpit ja varikset. Kaikki jänikset, jotka peltojen runsauksia ja yrtti-tarhojen himoruokia ylönsyövät, hän myöskin sukupuuttoon hä-

vittävä on. Ainoastaan kangasjäniksen, tuon rauhaisan ja vaatimattoman olennon, hän jättää, ja lopuksi kääntyy ihminen ihmistä vastaan ja he kaikki surmataaan. Silloin on maailmassa oleva rauha. Ainoastaan hirvi ja kauris ja pikku linnut elävät maan päällä ja jänis, minun ja minun sukuni jälkeläinen. Sinä Lassi, minun sisareni poika, olet jatkava puhdasta sukua, ja sinun sukusi on hallitseva alusta loppuun asti. Jänis on oleva maailman herra, sillä sen hedelmällisyys on suurin ja sen sydän on puhtain.»

Silloin pöllö huusi kolme kertaa korkealla äänellä: »Uuvu, uuvu, uuvu unehen, unehen, unehen uu uu uu.»

Vanha kangasjänis kuiskasi: »Minä uuvun.» Ja hänen silmänsä sammuiivat.

Nopsajalka oli vartiassa enonsa ruumiin ääressä. Kolme päivää ja kolme yötä oli hän siinä. Mutta kun hän neljännen yön jälkeen palasi kummulle, oli hänen enonsa ruumis kadonnut, ja Nopsajalka arveli, että pienet valkoiset jänikset olivat käyneet hänet noutamassa jänistenparatiisiin, jossa suuri valkoinen jänis istuu äärettömällä apilaniityllä.

Mikko Punarepolaisen eno ihmetteli, että miten vanhalla kolmijalkaisella, hännättömällä kangasketulla, joka aina oli laiha, että luut kolisivat, nyt muutamia päiviä oli ollut niin tiukalla turkkiruumiilla. Tämä oli ystävänsä kangasjäniksen haudannut omalla tavallaan.

Heimonsa viimeinen.

Keskellä yksinäistä vuorimetsää on syvä laakso. Äkkijyrkkinä syöksyvät sen reunoilla alas harmaanvalkeat, halkeutuneet kipsikalliot. Puoleksi ympäröi sitä kuusitiheikkö, musta, naavoittunut kasa. Tätä vastapäätä toisella rannalla kohoaa pehmeästä, kiiltävästä sammaleesta ylös kivinen pylvä, karkea hakkaamaton kivi-möhkäle. Kirjoituksesta, joka löytyy muistomerkillä, ei enää saa selkoa. Heikkona häämöttää kivessä harmaan jäkäläkuorteen peittämä yksinkertainen risti, joka on karkeasti hakattu kiveen ja yhtä karkeasti on sen viereen hakattu varrella varustettu kolmikulmio. Sen pitäisi esittää piilukirvestä.

Ei kukaan ihminen tiedä kenenkä muistolle tämä punakivi on pystytetty. Mutta se tekee metsän kammottavaksi. Ei kukaan talonpoika, eikä kukaan puunhakkaaja mene mielellään tämän paikan ohi. Siellä kummittelee. Kuullaan kohinaa, eikä nähdä minkään kuitenkaan kulkevan. Kuullaan huutoja, mutta ei tiedetä mikä siellä huutaa. Hämärässä vilkkuvat vihreät valot kiven ympärillä. Vanha metsänvartia on ne usein nähnyt.

Tänäänkin, tänä kauniina toukokuun aamuna näyttää harmaa kivimöhkäle inhottavalta. Kammottavia ovat kukatkin, jotka kukkivat sen jalustan ympärillä: vaalea, turpea aaroninsauva, ihmisihonvärinen suomukka, kämmekkä, vahankeltainen kalmankukka ja lehdokin ruumiinväriset kukat. Metsäkauris, joka kulkee pitkin laakson reunaa, pysähtyy äkkiä, silmäilee murhakiveä, nuuskii ilmaa, epäröi ja pakenee äänekkäästi mäkiten. Kyntörastas, joka kirjava etana nokassa, sattumalta laskeutuu kallion lohkareelle, pudottaa saaliinsa ja syöksyy parkuen tiehensä. Punatikka, joka mennä surraa ohitse, kohooa korkeammalle ja huutaa kauhusta. Hohkanärhi kääntää kulkunsa ja kirkuu hyvin levottomana. Vieläpä kultarintakerttu pelosta huutaen lentää räpyttää pois tältä paikalta.

Harmaa kallionlohkare murhakiven jalustan vieressä, jonka saarninoksien luoma varjo on tehnyt mustaksi ja sisään virtaava valo keltaiseksi, saa äkkiä elämän. Se oikoo itseään, venyttelee, antaa harmaan ja mustan juovikkaan käärmeensä kiertyä ja vääntyä, siivoo itseään, venyttää ja pullistelee itseään, tulee pitkäksi ja ohueksi, lyhyeksi ja paksuksi, antaa kahden vihreänkeltaisen valon välkähdellä, punaisen liekin leimahtaa, kyyristyy, kiiruhtaa ylös ja muodostaa äkkiä kammottavan kiven eriskummallisen kruunauksen.

He ovat kaikki oikeassa, jotka silloin sanovat, että Noitaluodon luona kummittelee, siellä hiipii aave kuulumattomin askelin, siellä huutaa näkymätön haltia, siellä vilahtelevat vihreät silmät. Jänis ja metsäkauris, orava ja pähkinähiiri, rastas ja punatulkkku, ne tuntevat vallan hyvin harmaan kummituksen, joka hiljaa hiipii esiin ja äänetönnä tarttuu kiinni mallikelpoisella otteella ja varmalla puraisulla. Tämä on laakson viimeinen villikissa, joka majailee vanhassa emonsa rakentamassa pesässä. Noitaluolan pohjalla, uros, yhtä väkevä, kuin vanha koiraskettu.

Hän jää hetkeksi istumaan ylös muistomerkin päälle, nauttien auringon sädetulvasta, joka saarnilehdon läpi kohtaa hänen selkäänsä. Sitten nousee hän suoraksi, ojentaa häntänsä jäykkänä ylöspäin, köyristää selkäänsä, venyttelee itseänsä pitkäksi, oikoo jäseniään ja haukottelee, istuutuu, pesee ja puhdistaa itseään, ja on taas silmänräpäyksessä maassa, missä selja puupensas työntää vinon runkonsa maakolon yli. Uros hieroo selkäänsä karheaa runkoa vasten, hyväntahtoisesti kehräten, sitten kulkee hän takaisin, juoksee taas eteenpäin, antaa kaarnalle käpäläniskun, vetää kynsiään siinä hyvin nopeaan useita kertoja ja sitten taas hyvin hiljaa kunnes kaarna on täynnä haavoja ja siitä valuu pistävää, tunkkaa pölyä. Silloin heittäytyy villikissa hyrräten, kehräten ja öristen sitä vastaan, hyväillen hiukan sitä lempeästi, painaa sieramensa siihen, antaa sille uudestaan armottomia kynneniskuja, repii pelmuuttaa niinirasua, heittäytyy selälleen ja repii kappaleiksi väkevältä tuoksuvan lehden, on yht'äkkiä seisallaan, jäykistyy kiveksi, pörhistää korvansa jäykkinä suoriksi ja matalana hiipii äänettömästi kipsiseinämää alas.

Kuiva korsi nopsahtaa poikki jossakin, kuivunut lehti rusahtaa rikki, hiljaa, aivan hiljaa, mutta ei kumminkaan niin hiljaa, ettei kissan terävä kuulo selvästi erottaisi tätä kahinaa. Se ei ollut metsäkauris, eikä se ollut jänis, ei myöskään lintu tahi hiiri, se ei ollut edes talonpoika eikä palvelustyttö, se oli omituiselta haiseva kengän antura, joka sitten viime täysikuun oli hiipinyt metsässä.

Syvällä maan alla jyrkän kipsiseinän takana, siellä makaa kissa varmassa levossa. Ei mikään lapio häiritse häntä siellä, ei savu tavota häntä siellä, ei yksikään koira voi tunkeutua hänen luokseen. Siellä ovat käytävät, jotka mäyrä kaivoi, jonka kettu karakoitti pois ja kaivoi pakoreiät. Siellä on äkkijyrkät halkeamat ja jyrkät reunat ja niiden takana mätäneä nyt mäyräkoirien luurankoja, mäyräkoirien, jotka aikoinaan ahdistivat mäyrää, kettua ja kissaa, mutta jotka eivät koskaan enää päässeet päivänvaloon. Siellä on niin pehmeä, möyheä multa ja niin kuivaa löysämaata, siellä talvisaikaan on lämmintä ja kesäpäivinä viileätä. Siellä on tämä salaperäinen pyydystäjä hyvässä turvassa ja voi päivin nukkua ja uneksia niin paljon kuin haluttaa.

Hän nukkuu ja uneksii. Hännännipukka vavahtelee, kynnet pujahtavat ulos samettikäpelistä, harovat ilmaa, ja vetäytyvät

jälleen sisään. Unen mukana palaavat vanhat muistot esiin, muistot siltä ajalta, kun uros oli vielä pieni penikka, joka leikitteli emon tuuhealla hännällä, ensimmäisenä kolmesta sisaruksestaan, joka tunsikin kynsien arvon. Ensimmäisenä oli hän ryöstänyt hiiren itselleen, jonka emo kantoi pesään, ensiksi napannut suuhunsa pähkinähiiren, tappanut lentokykyisen rastaan, kiduttanut kuoliaaksi jäniksen pojan, ennenkuin toiset mitään aavistivatkaan. Ja ensimmäisenä oli hän käynyt metsällä, hyökännyt oravan kimppuun, kun se etsi herkkusieniä, saavuttanut sen juoksussa ja laahannut Noitaluolaan.

Hän herää, katsoo ympärilleen, venyttelee itseään ja kiipeää varovaisena reunojen ja halkeamien yli. Keskelle kuusitiheikön heikkoa valaistusta aukeaa hätäkäytävä, jonka kettu kaivoi itselleen. Ei kukaan metsästäjä löydä sitä; leveälle haarautuva kuusenoksa rehentelee sen yläpuolella. Siellä on aina tyyntä ja kuivaa ja sinne paistaa tarpeeksi aurinkokin. Ja miten pehmeää onkaan punainen neulasmatto ja silkkinen sammal! Siellä uneksii vielä paremmin kuin päivän aikana salaisista pyyntimatkoista kuulakokoina kesäöinä, helmikuun kalanpyynnistä puron kivikkorannoilla kun forellilla on kutuaika ja kun sitä saa onkia niin mukavasti rannalle.

Hän muistaa yhä kauvemaksi taaksepäin: He tekivät pitkiä matkoja, jylhien vuorten mustiin kuusikkometsiin, sillä ympäristöllä ei elänyt enää yhtään vapaanaelävää kissaa. Kun vanha kissaemo kuolettavasti haavoittuneena tuli pesään särkyneine luitteen, kun se oli kylmä ja tajunta katosi, silloin olivat he kolme sisarusta erjonneet. Sen jälkeen eivät he enää koskaan sattuneet yhteen, vaikka vanhimman jokaöinen ikävöimishuuto kuului koko helmikuun. Silloin oli hän lähtenyt muualle, oli päiväkausia nukkunut kallionrotkoissa ja mäyränpesissä, menettänyt pari varvasta eräissä raudoissa, tapellut nopean koiran kanssa, haulit olivat raapineet hänen kylkiään ja kuula oli pirskahuttanut kallion sirpaleet ympäri korvia. Sitten etäytyi hän jälleen kotoiseen laaksoonsa.

Mutta helmikuussa, kun hän yö yön perästä oli kuljeksinut ympäri pensastoissa ja kallioilla, halutti hänen lähteä vieraisiin ja hän kulki yli alastomien kallioiden tuntemattomaan metsään, jossa hän kohtasikin näköisiään. Julmia otteluita täytyi hänen kestää villikissojen kanssa. Usein oli hänen turkkinsa ollut revittynä ja

käpälänsä punaisina, mutta aina oli hän päässyt voitolle ja saanut tyydyttää himonsa. Mutta ylen vaaralliseksi tulivatkin hänelle hänen lemmenmatkansa; niinpä hän taisteli öisin pitkin kyliä, ajoi kesykissat pakosalle ja pakotti heiltä pois heidän saaliinsa ja talonpojat ihmettelivät, että nuoret kissat paikkakunnalla vuosivuodelta tulivat harmaammiksi, paksumpipäisiksi, karheakarvaimmiksi ja lyhythäntäisemmiksi. Mutta kun metsästäjä, joka joka heinäkuun metsästeli näillä seuduin punaväristä kaurista, sanoi heille kissoissa virtaavan villiä verta, niin he nauroivat ja sanoivat: molemmat viimeiset villikissat tällä paikkakunnalla on metsä-herra löytänyt raudoista ja on lahjoittanut ne Kreisstadin koululle.

Mutta metsästäjä kuljeskeli joka sateen jälkeen kaikki tiet, tarkasteli jokaisen vanhan, lahonneen seljapuupensa ja kulki joka rakennuksen ympäri ja väijyi joka rantapaikalla, missä löytyi forellin jäännöksiä ja istui tunnittain illasta myöhään yöhön korkealla istuimellaan epäturvallisessa kuunvalossa tähystellen metsään ja antoi metsäherran ja puutyömiesten nauraa hänelle, kun hänelle ei tahtonut onnistua tänä vuonna pukkien metsästys, sillä hän oli luvannut, ettei hän ennen koukistaa sormeaan, ennenkuin hän on kostanut kilin, jonka hän löysi pensastossa kynnen naarmut kurkussa ja puhtaaksi nakerretussa lavassa. Sillä kettu sitä ei ollut tehnyt, siitä hän oli varma.

Niinpä oli hän toissapäivänä ja eilen, niinkuin edellisinäkin päivinä, ennen kastetta ja päivää kiivennyt vanhan siemenpyökin latvaan, joka kasvaa Noitaluolan yläpuolella Zwingpasse'in luona harmaitten kallioitten välissä. Hän oli värissyt kylmästä kevät-tuulesta, huohottanut kuumuudesta keskipäivän helteessä eikä ollut liikkunut ja yhäti tuijottanut laaksonpohjalle mustaa pilkkua kohti harmaan kipsiseinämän rinteellä. Ja kerran, kun uni petti hänet ja hän painui syvemmälle hihnaan, jolla hän oli nuoritettu runkoon, silloin oli hän uneksunut, että villikissa oli hänen alapuolellaan ja hän oli herännyt. Ja kun hän hieroi silmiään, seisoikin se punakivellä ja hävisi niinkuin varjo, niinkuin aave ennenkuin hän ehti ottaa oksanpiikistä pyssyään, tähdätä ja laukaista.

Kun hän sitten väsyneenä ja harmistuneena kuljeksi joka paikan kuusitiheikössä, löysi hän tuoreet kissan jäljet ja hakien joka välin nuorten kuusien seassa, osui hän pakokäytävän suulle, ei

miettinyt kauan, vaan karkeammassa muodossa esiintyvän metsästäjätavan mukaan alkoi mulistaa sitä, pakottaakseen kissan seiltä tulemaan näkyviin, jolloin se varmasti joituisi hänen saaliikseen. Ja joka päivä mulisti hän pakoreikää uudestaan, ja kaikki paksut mustat kuoriaiset ja kaikki lihavat vaaleat kärpäset tiesivät sen pian ja surisivat ja pörisivät tiheikköön päin. Niinpä nytkin tänä myöhäisenä iltapäivänä oli siellä kova surina ja pörinä.

Vanha kissauros tahtoo odottaa siellä illan. Hitaasti työntyy se pitkin pakoreikää. Jo kaukaa huomaa se surinan ja pörinän ja paha tunne herää melkolailla sen hermoissa. Se ojentuu, työntyy eteenpäin ja pysähtyy valo-aukolle. Sitten kulkee se takaisin ja hiipii kallion kärkeä yli, hyppii halkeamien poikki ja jää kauaksi aikaa miettiväisenä istumaan makuupaikalleen. Vihdoin työntyy se esiin, tuuma tuumalta, kunnes lähenee pääaukon suuta. Siinä pysähtyy se pitkäksi aikaa, nuuskii ja silmäilee, kunnes hiiren vitinä ja linnunpoikien piipitys lisäävät ruokahalua vielä enemmän. Silloin pistää se porroisen päänsä esiin mustasta aukosta ja silmäilee pitkin kiviseinämiä.

Ei lehti liiku, eikä korsi huoju. Kaukana viheltävät nuoret pöllöt, runkometsässä huutaa jokin kili emäänsä, hiiret vitisevät, yökkö nirskuttaa, kultarintakerttu laulaa viimeisen laulunsa. Äänetönnä hiipii kissauros pitkin laaksosyvennyksen varjopuolta, kuulumattomin askelin nousee matalana laaksoseinämää ylös, seljapuun alla on se kauan liikkumattomana käännelellä päätään sinne tänne, huomaten jokaisen hämyperhon siivenräpytyksen, jokaisen kuoriaisen kynsimiset. Nyt on se muurahaiskiven luona, istahtaa ja silmäilee ympärilleen. Hyvin hiljainen ratina vanhassa pyökissä saa hänen päänsä äkkiä kääntymään ympäri. Mutta puitten latvojen yläpuolella ei enää kuulunut epäilyttävää ääntä, vaarallista huomiota. Kauan katselevat hänen vihreät silmänsä tuuheita latvoja. Siellä elää ja liikkuu jokin. Ehkä pähkinähiiri, tahi kyyhkynen, joka liikkuu unissaan, närhi tahi pöllö.

Yhtäkkiä hajottaa punainen leimaus hämärän, haulien rätinä repii rikki seljapuupensa, pamaus häiritsee metsän rauhan ja sinisenä väikkyä ruudinsavu pensaan hopearungon ympärillä. Kyyhkyset lentää kahittavat lehvikon läpi, jänis mennä rapistaa ruohikon yli, kaikuna kiirii pamaus vuoresta takaisin ja siinä ilmenee vuorikauriiden pelkoa.

Vanhassa pyökissä rasahtelee ja risahtelee. Jokin suuri, harmaa kiipee sen oksien seassa, astuu hitaasti alaspäin ja pudota komahtaa maahan. Heikko valo leimahtaa, kulkee lasin taakse ja liekki valaisee ympäristön, vilkkuu punakiven luona ja leijailee siinä ympärillä, valaisten kiveä ja värjäten punaiseksi ruskeat miehenkasvot.

Metsästäjän silmät välähtävät. Hän löytää punaisia pilkkuja harmaasta kivistä ja harmaan tukun punaisena kosteana repeleena, joka riippuu rikkiammuttujen jäkälien välissä. Mutta sitten ei mitään, ei yhtään mitään. Ei myöskään mustan aukon seinillä, ei laaksosyvennyksen äyräillä, eikä pesän suulla. Hän pistää lehtisen oksan sisään ja vetää ulos, jokainen lehti kiiltävänä. Ei mitään! Kuitenkin, tässä mitättömän pieni tippa verta.

Metsästäjä heittäytyy pitkälleen, ryömii pesän eteen, asettaa korvansa aukon eteen, pidättää hengitystä ja kuuntelee. Heikkona, kuin olisi se äärettömän kaukana, kuuluu yksinäinen, heikko valittava ääni, ainoastaan kerran ja sitten ei enää mitään.

Seljapuupensa ei tarvitse kärsiä enää kynneniskuja, eikä minkään kilin valittaa enää käpälänlyönneistä, ei yksikään forelli lennä enää kaaressa rantaäyräälle.

Viimeinen villikissojen heimoa niillä seuduin on Tuonen tuvilla.

Kahdeksasarvisen kuolema.

Metsässä kuului ryskettä. Siellä liikuttiin. Mitä se oli? Ei kukaan tiennyt, mutta pahaa se aavisti, se oli vihamielistä ja hävityksen haluista.

Kaikki pukkikauriit tällä puolen Kettupuron olivat sen kokeneet. Karsikkometsän Haarukkasarvelta oli vasen reisi viilletty halki. Kuussarvelta oli toinen silmä puhki, ja oikeanpuoleinen sarvi poikki. Murtomaan pukki ontui oikeanpuolista etujalkaansa. Koivumetsän Nelivuotialta oli poissa suuri palanen nahkaa pakaroilta.

Ei yksikään heistä tiennyt, miten se oli oikeastaan tapahtunut. Rauhallisesti he olivat kauriinensa syöneet. Yhtäkkiä oli metsässä rysähtänyt, jotakin suurta, ruskeaa syöksynyt esiin, juossut heidät kumoon, ajanut kauriit edellään ja kadonnut metsän tiheikköön.

Haavansa olivat pukit unohtaneet, vaan morsiamiaan eivät.

Pitkäsarvinen Nelivuotias ei voinut enää tulla toimeen. Hänelle ei enää maistunut mikään, ei miellyttänyt apila eikä sini-vatukka, ei ruoho eikä herukanlehdet. Yöt päivät kuljeskeli hän ympäriinsä ja ajatteli nuorta kaurista.

Eräänä aamuna kun lyhykäisen ukkosen jälkeen oli hiljaista ja lämpöistä sadetta, rohkaisi hän mielensä. Pensaikossa puuta vasten hioi hän sarviaan, että kuorta ja lehtiä lenteli, ja iski kaviota niin, että sammal ja sora pölyysi ilmaan. Sitten hän teki päätöksen.

Hän kulki edelleen varovaisesti ja arkailleen. Jänis, jonka hän ajoi makuupaikalta, säikähytti häntä, kyyhkynen, jonka hän pelotti vesipaikalta, sai hänen sydämensä pamppailemaan. Mutta sitten hän rohkeasti kohotti päätään, iski etujaloillaan maata, että sora pärskyi, ja viilteli sarvillaan kuorta saarnipuusta.

Hän unohutti pelon ja varovaisuuden. Keltakankaalta kuului ääni, joka tunki hänen sydämeensä, kaihon hempeä ääni. Siellä äänteli tuo, jota hän ei ollut niin pitkään aikaan nähnyt, hänen oma, pieni, kaunis kauriinsa. Ja maasta tuoksui sen jälkien haju.

Sieramet pörhöllään nelivuotias pukki kulki kauriin jälkiä. myöten, läpi metsän, yli Keltakankaan leppälehtoon Kettupuron partaalle. Ja siellä hän näki kauriinsa siron olennon kirkkaan punaisena viheriää vaapukkapensasta vasten.

Täyttä karkua laukkasi hän sitä kohden. Mutta kun hän oli jo sen luona, liikahti oikealla ruskea lepänkanto, ja hänen edessään seisoi vanha, korkea, vankka, tummanruskea pukki valkoisine päineen, jonka yläpuolella, kahdeksan valkoista terävää, pitkää sarvenhaaraa välkkyi metsääntunkeutuvassa auringon valossa. Se oli Kahdeksasarvinen, tappelupukari, joka tänne ilmestyi joka vuosi heinäkuun lopussa ja taas katosi elokuun keskivaiheilla. Hetkisen karsi vuoroon kylmä vuoroon kuuma Nelivuotiaan selkäpiitä. Sitten kohautti hän ylpeästi päätään, pyöritti silmiään, että valkuainen ilkeästi välkähteli, laski päänsä, että pitkät, valkopäiset sarvenhaarat kipunoivat, iski maata etusillaan, että lehtiä ja

sammalia sinkoili, puuskahutti sieramillaan syvään ja rumasti ja suuntasi hyökkäävän juoksunsa kilpailijaansa kohden.

Kahdeksasarvinen oli ensin ällistyksestä aivan kuin kivettynyt. Tuollaista julkeutta ei ollut hänelle vielä koskaan osotettu. Neli-vuotiasko uhkasi häntä? Tuollainen syrjäytetty pukkiko vastustaisi häntä? Naurettavaa! Huolettomana kävi hän ylimielistä kohti, sysimusta turpa ivallisessa irvistyksessä. Välinpitämättömänä laski hän alas päänsä. Yhdellä ainoalla iskulla aikoi hän lopettaa tuon tyhmyrin. Tämäpä pitikin varansa. Kun kahdeksan sarven kärkeä oli hänen edessään, väistyi hän sivulle ja seivästi alhaalta ylöspäin. Kalskahteli äänekkäästi, kumahteli ontosti, ja kun he erosivat toisistaan ja seisoivat vastatusten, puuskuttaen ja läähättäen, niin Kahdeksasarvisen vasen silmä riippui tulipunaisena, kauheannäköisenä pahkurana silmäreiästä.

Seuraavassa silmänräpäyksessä luikahti kauhistuneena tiehensä keltarastas, joka puunoksalla taistelevien yläpuolella oli harjoitellut huilunsa soittoa. Sillä hänen alapuolellaan kohosi ilmaan pyörteenä lehtiä ja sammalia, ruohoja ja risuja. Kaijahti kimakka huuto, äänekäs ja kauhea, ja sitten kumahti aivan kuin keihäällä iskettäissä onttoon puuhun, ja lopuksi kuului kuolon korinaa.

Vihdoin hälveni lehtipyörre ja Kahdeksasarvinen sukelsi siitä näkyviin. Hänen vyötäisensä värisivät, keuhkonsa vinkuivat, hänen rinnastaan tuli syvä läähätys. Yhtämittaa pudisteli hän päätään, jonka vasen puoli valui punaisena. Mutta hänen kahdeksan sarvenhaaraansa oli punaisena.

Kauris oli juossut tiehensä taistelun alkaessa. Kahdeksasarvinen seurasi sen jälkiä, saavutti ja kaatoi sen, kun se pakeni hänen edessään, löi sitä vielä kylkeenkin ja ajoi sitten kuusikkoon.

Pian sen jälkeen kulki viheriä haamu metsän läpi, tuli näkyviin muutaman puunrungon takaa, katosi taas toisen taakse, tuli vielä näkyviin ja taas katosi. Äänekkäästi pilkkasi mustarastas metsänkummitusta, ja pöllö tammessa pyöristi silmiään entistään pyöreämmiksi ja pudisti paksua päätään, sillä äänetöntä metsästystä, ajatteli hän, ei osaa harjoittaa kukaan muu kuin hän, pöllö.

Tämä viheriä kummitus, oli ihminen, pitkä, nuori, vaaleaverinen, silnisilmäinen, ruskeaposkinen ja ruskeakätinen mies, metsänvartia. Hän oli raivostunut. Hän oli vakuuttanut, että nuo kaksi-

toista hopeakuusta, jotka olivat punakuusten välissä, ja kymmenen jalopihlajaa oli turmellut pukki. Mutta hän ei ollut nähnyt yhtään pukkikaurista. Hänen piti tuoda pukkikauris linnaan. Varhain aamulla oli hän lähtenyt kuljeskelemaan metsään, nyt oli yhdeksän aika, eikä hän ollut muuta nähnyt kuin vanhan naaras-kauriin. Kun ei vain taasenkin Kahdeksasarvinen ollut syyllinen. Kolmen vuoden ajan oli tuo veitikka pitänyt metsän pukeista puhtaina. Metsänvartia oli rammaksi itsensä juossut, köyryksi itsensä istunut, eikä ollut Kahdeksasarvista saanut. Viisikymmentä yötä oli hän korviaan terottanut, sata iltaa vaaninut, vaan hukkaan oli kaikki vaiva mennyt.

Äkkiä huomasi hän, että hänen piippunsa savu kulki metsän läpi pitkänä ja leveänä kuin hevosen häntä. Silloin hänen silmänsä takertuivat maahan. Kahdet jäljet näkyivät tiheikössä, pienet naaraskauriin, suuret vanhan pukin.

Hän painoi kasvonsa lähelle maata. Hänen suuret silmänsä loistivat, kun hän näki että oikeanpuolisen etujalan jäljissä oli aukko.

Juuri kun hän oikasihe, kuuli hän vasemmalta puolen ryskettä. Ryskettä jatkui ja siihen sekaantui koriseva hengitys. Metsänvarti astui askeleen edelleen, vielä toisenkin, aivan kuin kissa hiippiessään, vaan seuraavassa silmänräpäyksessä hän polvistui, tarttui haavoitettua pukkia pitkiin sarviin, oikean käden kuljetti kupeelleen ja sieppasi vyöltään välähtelevän esineen, teki nopsan käsiliikkeen pukin rintaan, ja pukki oikasihe suoraksi, ja pää retkahti viheriälle, veristyneelle sammalikolle.

Huolellisesti nuori mies tarkasti pukkia. »Tuo nylkyri», mutisi hän, kun hän käänteli nuorta pukkia ja näki miten revityt sisukset pitkällä riippuivat avatusta kupeesta, »yksi, kaksi, kolme kuusi, kahdeksan, kymmenen, neljätoista kertaa on se tätä kehästännyt. Mutta nyt tulee loppusi, ystäväni! Huomenna täytyy sinunkin kaatua, taikka minä en sitten osaa konstiani!»

Hän kuormitti selkäänsä pukin, meni kentälle, otti sisälmykset elukalta, puhdisti mahaontelon ja ripusti sitten pukin petäjään. Tehden pitkän kaaroksen palasi hän takaisin Kettupurolle.

Muutaman suuren taimipensaston edustalle valmisti hän väijymispaikkansa, kaapi syrjään kaikki irtonaiset lehdet ja kuivuneet risut. Sitten hän etsi puolikymmentä yhtäsuurta pyökki-

puunlehteä, jotka leikkeli ja asetti eteensä laukkunsa päälle. Lopuksi hän katkasi pitkän, haaraisen oksan ja pisti sen pystyyn maahan väijymispaikkansa eteen.

Metsässä oli hiljaista. Ei lehti liikahdanut. Kuuli muurahaisen rapinan ja sudenkorentojen siipien surinan niiden liidellessä puron yli puolelta toiselle. Kerran kuului kaukaa kyyhkysen kujerrus, hiirihaukka huusi korkealla pyökkipuiden latvain yläpuolella ja hiiri rapisi kuivuneissa lehdistä.

Nuori metsänvartia poltteli hitaasti piippunsa, viritti äänettömästi pyssynsä, nosti polvensa pystyyn ja asetti aseensa maahan pistämänsä oksan varaan. Sitten hän otti yhden pyökkipuunlehtiään ja painoi sen huulilleen.

Kuului viehkeä, hento, kaihoisa ääni, kauriin värähtelevä karpauksenkutsu, kerran, kahdesti, kolmasti.

Toisella puolen metsässä oli makuupaikallaan vanha pukki, vieressään kauris. Kun vieno kaihoava ääni kuului, pörhisti Kahdeksasarvinen korviaan.

Kului neljännestunnin aika, taas kuului houkutteleva ääni. Kahdeksasarvinen nousi. Mutta monasti oli hän elämässään kokenut, että tuon houkuttelevan äänen takana odotti kova lyijy, niin monta luotia oli hänen nuoruutensa aikana hänen ohitsensa vinkunut, kun hän oli metsästä lähtenyt kaihomielistä ääntä kohden. Monta kertaa oli lyijy häntä sipaissut. Mielellään hän olisi käynyt katsomassa tuota kaurista, joka siellä äänteli, sillä sen ääni oli hänelle tuntematon. Mutta kai se viipyy vielä siellä kunnes pimeä tulee, ja jos ei viivy, niin olihan täällä hänen luonaan nuori ja kaunis kauris.

Samassa into valtasi hänen mielensä, sillä nyt kuului nuoren pukkikauriin ääni, jossa oli sekaisin arkuutta ja tuskaa. Mitä, rohkeniko taas joku tulla hänen aloilleen? Hänen metsäänsä, jossa hänelle kuului kaikki, mikä oli kaunista ja hentoa! Hitaasti kulki hän kuusikon läpi. Pari kertaa hän pysähtyi ja varaeli. Mutta kun ääni kuului kovemmin, kun hän selvästi kuuli kilpailijansa hyyt ja jyskeen, astui hän suoraan ulos metsästä.

Metsänvartia, joka oli kuin vähämielinen pieksänyt hatullaan kuivia oksia maassa, lopetti temppuilunsa, kun hän kuusikosta päin huomasi heikkoa rapinaa. Hieno hymynväre levisi hänen suupieliiinsä. Hän pidätti hengitystä, ja ummisti silmänsä raolleen.

Kauan oli hiljaista. Sitten kuului taas ryskettä. Mutta tällä kertaa kovemmin ja lähempää. Metsänvartian sydän löi ja pyssy hänen käsissään vapisi. Hän sulki kokonaan silmänsä ja veti henkeä syvään ja hitaasti.

Kun hän taas silmänsä avasi, näki hän metsänlaidassa harmaan täplän. Ja sen päällä mustareunaisten korvien yläpuolella vankat haaroittuneet sarvet punaisine kärkineen.

Ijankaikkisuudelta tuntui hänestä lyhyt aika, kunnes harmaa täplä alkoi liikkua, ijankaikkisuudelta, jonka kuluessa veri syöksyi hänen suonissaan ja hiki pursui joka hikireiästä. Mutta kun harmaa täplä alkoi lähestyä ja sitä seurasi ruskea, veti metsänvartia hitaasti pyssyn poskelleen ja koukisti sormensa.

Laukauksen jälkeen hypähti hän pystyyn ja kuunteli. Pari kertaa kuului kuusikosta ryskettä, sitten vallitsi hiljaisuus. Hän kulki hiljaa kuusikkoon, kumarteli, nyökäytti päätään tyytyväisenä, kun hän näki kirkkaan punaisia pilkkuja sinisillä, tallatuilla kellonkukilla. Ja hän meni pois.

Kauris oli hämmästyneenä noussut makuupaikalta, kun hänen jyrkevä sulhasensa oli lähtenyt liikkeelle. Oli aivan tavatonta että hänen herransa lähti aavikolle keskellä kirkasta päivää. Eikä se ollut edes vaatinut häntä mukaansa.

Kun sitten niin kovasti pamahti, lähti kauris pakoon laukkaamaan. Mutta ei pitkältä, sillä hän pelkäsi ankarasti tuimaa heransa. Hän tiesi, että tämä etsisi hänet jälkiä myöten, ja silloin satelisi iskuja kuin rakeita.

Tuolla hän jo hänet näkikin. Kovasti rapisivat kuivat oksat. Tuossa se nyt oli! Mutta mikä sitä vaivasi? Se kompasteli, horjui, tuuskahti kumoon, nousi taas vaivaloisesti, kulki kolmisen askelta, lyyhistyi taas ja jäi maata.

Pelästyneenä nuori kauris katseli pukkia. Hän tekeytyi sille hellivän näköiseksi, sillä se oli oikullinen, raaka mies, tuo vanhus, paljon epäkohteliaampi, ei niin herttainen, ei läheskään kuin hänen ensimmäinen kosijansa.

Väsyneesti pukki nosti päätään, kun vuohi tuli lähelle, ja taas pää retkahti alas. Hyväillen haistoi kauris häntä, mutta ponnahti takaisin, sillä pukilla oli nyt omituinen, kammottava haju.

Kauris jäi kuitenkin sen luo maata. Silloin tällöin pukki

koetti nousta, vaan aina koristen vaipui maahan ja joka kerta hulvahti punaista hänen korvistaan.

Sitten hän alkoi väristä, korisi sitten vielä kerran kauheasti, ojentausi suoraksi, eikä sitten liikuttanut enää jalkaansa.

Metsässä rasahteli taas. Kauris hypähti pystyyn. Kuului ihmisääni: »Hektor, Hektor! Hae, hae, se, se! Usu, usu! Ota kiini! Hae, hae!»

Rytinä kuului lähempää. Raikui koiran äänekäs vingunta. Kauris lähti laukkaamaan kauhistuksen valtaamana.

Koivikossa pysähtyi se odottamaan. Kuului koiran haukunta, sitten torven kirkas, iloinen sävel: »Otus kaatunut!»

Metsänvartia polvistui pukin ääreen. Ilmielin katseli hän sen päänkoristusta, jonka terävät haarukat olivat vielä murhatun verestä punaisina.

Kauris kierteli ympäriinsä metsässä. Se tunsu itsensä yksinäiseksi. Se huuteli äänekkäästi kumppania. Tämä tulikin pian. Se oli kolmivuotinen, komea pukki. Ja se oli paljon ystävällisempi, hempeämpi eikä niin jyrkevä kuin vanha Kahdeksasarvinen.

Mailta ja Meriltä

Seikkailukirjasarja, toimittaa Teuvo Pakkala. Kukin kirja maksaa ainoastaan
..... 25 penniä

- N:o 1. **Karkuri.** Kertomus Tyy-
nen meren saarelta.
- N:o 2. **Taistelu paalumajalla.**
Kertomus Amerikan aarnio-
metsistä.
- N:o 3. **Aamukellot.** Tarina ul-
jaasta Veronika-neidistä.
- N:o 4. **Kylmä sydän.** Peikko-
tarina.
- N:o 5. **Ksi-Ksin luolan ihme-
lukko.** Itämaalainen seikkailu-
kertomus.
- N:o 6. **Ihmeitten maassa.** Kreik-
kalaisia satuja.
- N:o 7. **Tito.** Jännittävä kertomus
arosudesta.
- N:o 8. **Musta kaleerilaiva.**
Merikertomus v:lta 1599.
- N:o 9—11. **Nansenin pohjois-
naparetkiltä.** N:o 9. Laivalla
napameritse. N:o 10. Suksilla
ja kajakilla. N:o 11. Talvea
saarella nimettömällä.
- N:o 12. **Yö metsästäjän ko-
dissa.** Neljä seikkailurikasta
kertomusta.
- N:o 13. **Apahien hyökkäys.** Seik-
kailuja kaukaisessa lännessä.
- N:o 14. **Kaksijalka.** Kertomus
siitä miten ihminen on tullut
luomakunnan herraksi.
- N:o 15. **Nini.** Kertomus Rans-
kan vallankumousajoilta.
- N:o 16. **Sidi Numan ja hänen
hevosensa.** Uusia kertomuksia
arapialaisesta sarjasta 1001 yön
tarinoita.
- N:o 17. **Lumimyrskyssä.** Kolme
kertomusta.
- N:o 18. **Eksyksissä präria-
aavikolla.**
- N:o 19. **Saarroksissa.** Ranskan
ja Saksan viime sodasta.
- N:o 20. **13-vuotias sankari.** Ker-
tomus buuri-sodasta.
- N:o 21. **Tiibetissä vankina.**
Jännittävä kertomus retkeilijän
seikkailusta.
- N:o 22. **Kohtalonsa tietä.** Kaksi
kertomusta.
- N:o 23. **Pyörremyrskyn hyvä-
työ.** Kaksi jännittävää kerto-
musta.
- N:o 24. **Vuoren vanhus.** Erin-
omaisia eläintarinoita.

.....

Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsingissä